

УДК 351/354:614.2

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.6.35>

Гавва Олена Андріївна,

аспірантка кафедри державного управління і місцевого самоврядування

Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

ORCID ID: 0009-0009-2027-8898

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УПРАВЛІННІ НАДЗВИЧАЙНИМИ СИТУАЦІЯМИ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я

METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE STUDY OF THE ROLE OF LOCAL SELF- GOVERNMENT BODIES IN THE MANAGEMENT OF EMERGENCY SITUATIONS IN HEALTH CARE

У статті висвітлюються результати дослідження методологічних аспектів визначення ролі органів місцевого самоврядування в управлінні надзвичайними ситуаціями у сфері охорони здоров'я. Розробка та апробація ефективної моделі місцевого самоврядування в Україні з урахуванням ретроспективного досвіду та сучасних політичних, правових та соціально-економічних чинників є важливим напрямком наукових досліджень. Встановлено, що незважаючи на різноманіття теоретико-методологічних підходів щодо дослідження категорії «місцеве самоврядування» та його місця в системі державного управління, питання методології дослідження ролі органів місцевого самоврядування в управлінні надзвичайними ситуаціями у сфері охорони здоров'я не втрачає своєї актуальності. В роботі обґрунтовано наукові підходи до методології вивчення феномену «місцеве самоврядування» та його місця в системі публічного управління медичною сферою. Охарактеризовано набір філософських, загальнонаукових та спеціальних галузевих методів наукового пізнання. Їх застосування забезпечує фундаментальний підхід до визначення ролі місцевої влади в системі управління надзвичайними ситуаціями у сфері охорони здоров'я. Виокремлено найбільш актуальні методи, що формують теоретичну базу реалізації функцій місцевого самоврядування у сфері охорони здоров'я. Доведено, що системний метод управління є основою антикризового управління в медичній сфері. Акцентовано, що побудова на рівні органів місцевого самоврядування сучасної та ефективної системи управління надзвичайними ситуаціями у сфері охорони здоров'я має ґрунтуватись на використанні інтегрованого наукового підходу. В умовах воєнного стану такий підхід дозволяє державі гарантувати якісне, безпечне та доступне на рівні територіальних громад медичне забезпечення цивільного населення та військовослужбовців Збройних Сил України. Комплексність теоретико-методологічної бази забезпечує об'єктивність і повноту вивчення національної моделі місцевого самоврядування як форми організації місцевої влади. Також це сприяє вибору оптимального набору механізмів реалізації управлінської функції місцевої влади у кризових та складних ситуаціях, які перманентно виникають у сфері охорони здоров'я.

Ключові слова: публічне управління та адміністрування, місцеве самоврядування, охорона здоров'я, надзвичайні ситуації, методи дослідження, війна

The article highlights the results of the study of methodological aspects of determining the role of local self-government bodies in the management of emergency situations in the field of health care. The development and testing of an effective model of local self-government in Ukraine, taking into account retrospective experience and modern political, legal, and socio-economic factors, is an important direction of scientific research. It was established that despite the variety of theoretical and methodological approaches to the study of the category of "local self-government" and its place in the state administration system, the question of the methodology of the study of the role of local self-government bodies in the management of emergency situations in the field of health care does not lose its relevance. The paper substantiates scientific approaches to the methodology of studying the phenomenon of "local self-government" and its place in the system of public management of the medical sphere. A set of philosophical, general scientific and special branch methods of scientific knowledge is characterized. Their application provides a fundamental approach to determining the role of local authorities in the emergency management system in the field of health care. The most relevant methods that form the theoretical basis for implementing the functions of local self-government in the field of health care are singled out. It has been proven that the system management method is the basis of anti-crisis management in the medical field. It was emphasized that the construction of a modern and effective emergency management system in the field of health care at the level of local self-government bodies should be based on the use of an integrated scientific approach. In the conditions of martial law, this approach allows the state to guarantee high-quality, safe and affordable medical care for the civilian population and servicemen of the Armed Forces of Ukraine at the level of territorial communities. The complexity of the theoretical and methodological base ensures the objectivity and completeness of the study of

the national model of local self-government as a form of local government organization. It also helps to choose the optimal set of mechanisms for implementing the management function of local authorities in crisis and difficult situations that permanently arise in the field of health care.

Key words: *public management and administration, local self-government, health care, emergency situations, research methods, war.*

Постановка проблеми. Система місцевого самоврядування в Україні відіграє вагомий роль у розбудові демократичної політичної системи, формуванні ефективного механізму соціально-економічного розвитку територіальних громад. Функціонування інституту місцевого самоврядування в Україні забезпечується правовим механізмом взаємодії та співробітництва між місцевими органами влади, що унормований змістом Закону України «Про місцеве самоврядування» [1]. В умовах сталого розвитку суспільства в управлінні територіальними громадами використовуються базові чи традиційні методологічні підходи. Але ж в умовах кризових та надзвичайних ситуацій система організації управління на місцевому рівні потребує використання спеціальної методологічної бази з метою оптимізації управління економічними, соціальними, екологічними та іншими процесами на рівні територіальних утворень. В даному аспекті в умовах дії правового режиму воєнного стану, який було введено Президентом України через повномасштабну збройну російську нашої держави [2], особливої уваги з боку керівників органів місцевої влади потребують питання стосовно належного медичного забезпечення як цивільного населення, так військовослужбовців Збройних Сил України. Відповідно до цього пошук обґрунтованих підходів щодо вивчення ролі місцевої публічної влади в управлінні надзвичайними ситуаціями у сфері медичного обслуговування населення виступає пріоритетним завданням для науковців та практиків у сфері державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленню окремих аспектів методології дослідження ролі органів місцевого самоврядування в системі державного управління присвячено праці багатьох вітчизняних дослідників. Серед них слід назвати роботи Л.Р. Криничко [3], О.А. Мельника [4], О.В. Ольшанського [5] та інших. Процес медичного забезпечення при реагуванні на надзвичайні ситуації, його окремі складові представлені в наукових доробках В.О. Волошина, В.Ф. Галицького, С.Ф. Гончарова, Г.Я. Ібрагімової, І.В. Кочіна, А.М. Макаренка, О.О. Мельникової, Р.В. Насирова, Г.Г. Роціна та інших. Механізм управління надзвичайними ситуаціями в контексті координації злагодженої роботи служб охорони здоров'я, медицини катастроф та служби з надзви-

чайних ситуацій досліджуються багатьма українськими вченими та фахівцями. Найбільш знаними є наукові праці В.А. Андропова, С.М. Домбровської [6], В.В. Дудки [7], А.В. Терент'євої [8], О.М. Торбаса [9].

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Разом з тим, вивчення методологічного інструментарію щодо ролі органів місцевого самоврядування в управлінні надзвичайними ситуаціями, які виникають саме у сфері охорони здоров'я як системні виклики глобального (пандемія COVID-19) або національного (регіонального, місцевого чи локального) значення [10]. Саме такі проблемні питання публічноуправлінського змісту у сфері охорони здоров'я потребують сьогодні здійснення додаткового дослідження. Це пояснюється тим, що динамічність процесів економічного та соціального середовища зумовлюють потребу в постійному аналізі теоретичних, методологічних та прикладних аспектів муніципального управління в умовах надзвичайних подій.

Мета статті – обґрунтування теоретичних аспектів і розроблення науково-прикладних рекомендацій щодо методологічних підходів у дослідженні ролі органів місцевого самоврядування в управлінні надзвичайними ситуаціями в галузі охорони здоров'я України.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що дослідження закономірностей розвитку та функціонування такої складної системи, як місцеве самоврядування неможливе без використання певного комплексу підходів та методів. Важко заперечити той факт, що проблематика методології дослідження ролі й місця органів місцевого самоврядування в державному управлінні загалом та у системі медичного забезпечення населення набуває гострої актуальності в умовах кризових та надзвичайних ситуацій. Тож, враховуючи теоретичні та прикладні напрацювання вітчизняних вчених щодо розгляду зазначеної проблеми дослідження, варто акцентувати, що сьогодні все ще залишається відкритою ціла низка питань стосовно ґрунтовного аналізу методологічних аспектів визначення ролі органів місцевого самоврядування в управлінні надзвичайними ситуаціями в охороні здоров'я. Серед питань, які є найбільш пріоритетними, слід відзначити такі як: неструктурованість науково-методологічних підходів до вивчення даного питання; недостатність необхід-

них наукових досліджень та розробок; низький рівень моніторингових заходів; дефіцит фінансування; слабкий рівень інформаційного та медіа інформування; невідпрацьованість взаємодії органів місцевого самоврядування з іншими соціальними інституціями [5; 6; 7; 11].

Динамічні умови сьогодення несуть нові й нові виклики для сфери охорони здоров'я. Так, тільки за останні два десятиліття на глобальному рівні управління ВООЗ проголошувала шість надзвичайних ситуацій світового рівня у сфері охорони здоров'я, чинниками яких були вірусні захворювання (табл. 1).

З інформації, що уміщена в табл. 1, можемо переконатися в тому, що загрози надзвичайних ситуацій існували раніше та існують і сьогодні (принаймні, по штаму поліовірусу). А також можна констатувати, що Україна до цього часу не була першоджерелом реєстрації надзвичайних ситуацій у сфері охорони здоров'я, хоча вже досить довгий час її система охорони здоров'я перебуває у стані структурно-функціональної перебудови, тобто має ознаки функціональної нестійкості, принаймні починаючи з 2015 року, тобто з початку активної фази медичної реформи.

На національному рівні українська держава вже кілька разів мала ситуацію надзвичайного стану в системі охорони здоров'я. В останні десятиліття спостерігається зростання масштабів та кількості надзвичайних ситуацій, що потребують своєчасного реагування та відпрацьовування контрзаходів з боку Міністерства охорони здоров'я України як на загальнонаціональному, так і локальному рівні управління. Адже саме ефективна публічноуправлінська діяльність на місцевому чи локальному рівні управління забезпечує подальше поширення загрози та мінімізує соціально-економічні наслідки надзвичайної ситуації. На підтвердження даної тези можна пригадати спалах холери у 1970 році у місті Одеса [12]. Через неефективний антикризовий менеджмент з боку керівництва

медичної галузі регіону, служби санітарно-епідеміологічного нагляду та неспроможність органів місцевого самоврядування щодо застосування інструментів антикризового управління епідемія холери швидко поширилась на регіони, що межували з епіцентром спалаху.

В новітній історії України серед найбільш значущих за негативними наслідками надзвичайних ситуацій у сфері охорони здоров'я слід виділити такі:

- радіаційна надзвичайна ситуація – аварія на Чорнобильській АЕС 1986 року [8];
- пандемії – спалах нового штаму підтипу вірусу А/Н1N1 у 2009 році, епідемія коронавірусної інфекції SARS-CoV-2 та Covid-19 [10];
- військова агресія російської федерації та введення воєнного стану у 2022 році [13].

Система державного управління в умовах надзвичайних ситуацій, що виникають у системі охорони здоров'я, базується на взаємодії відповідних управлінських структур, що включають органи місцевої влади та підрозділи системи МОЗ України, територіальної мережі медичних закладів, а також органи управління та установи суміжних галузей суспільного життя (галузь освіти, соціального захисту тощо).

Механізм державного управління в умовах виникнення надзвичайних ситуацій включає комплексну систему послідовних етапів, взаємопов'язаних і взаємодіючих структурних елементів, що забезпечує визначений порядок, методи та засоби управління з боку загальнодержавних органів влади та місцевого самоврядування спрямованих на захист населення, окремих територій та навколишнього середовища від надзвичайних ситуацій. Важливо відзначити, що у сфері медичного захисту населення МОЗ України розроблено відповідні принципи та плани реагування на виникнення надзвичайних ситуацій, включаючи механізми подолання медико-санітарних наслідків НС, координацію роботи закладів

Таблиця 1

Хронологія оголошення надзвичайного стану (НС) у сфері охорони здоров'я на глобальному рівні управління

Рік	Причинний фактор НС	Країна першої реєстрації НС	Сучасний стан НС на глобальному рівні, 2023 р.
2020	COVID-19	Китай та ще 194 країни світу	Режим НС відмінено
2019	Лихоманка Ебола	Демократична Республіка Конго	Режим НС відмінено
2019	Вірус Зіка	Бразилія та інші країни Латинської Америки	Режим НС відмінено
2014	Лихоманка Ебола	Країни Західної Африки, а пізніше й країни Європи та Америки	Режим НС відмінено
2014	Штам дикого поліовірусу	Афганістан, Пакистан, Нігерія	<i>Режим НС триває</i>
2009	Вірус H1N1 «свинячий грип»	Мексика та інші країни світу	Режим НС відмінено

Складено автором за [10]

охорони здоров'я з іншими органами влади, організацію медико-санітарного забезпечення населення в умовах надзвичайних ситуацій. При цьому органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль у забезпеченні ефективного управління надзвичайними ситуаціями у сфері охорони здоров'я та виконую певні функції у сфері громадського здоров'я та у забезпеченні санітарно-епідемічного благополуччя населення [14].

З огляду на це зазначимо, що методологія дослідження ролі місцевого самоврядування в системі управління надзвичайними ситуаціями в галузі охорони здоров'я являється багатоаспектним та комплексним явищем через широкую функціональну спрямованість органів місцевої влади. Вагомий внесок у розвиток теоретико-методологічного бази ролі державного апарату та значення місцевого самоуправління у розвитку управління охороною здоров'я України здійснено такими науковцями як М.О. М. Баймуратов [15], В.В. Дудка [7], А.В. Терент'єва [8], О.М. Торбас [9], К.Е. Шумовська [16].

М. О. Баймуратов поняття «місцеве самоврядування» пропонує розглядати як системне явище, що забезпечує ефективний розподіл повноважень між державою та окремими регіонами [15, с. 3–4]. Відповідно при вивченні ролі місцевої влади в системі державного управління автор акцентує увагу на важливості системного аналізу. Застосування системного підходу дозволяє сформулювати ефективний управлінський механізм реалізації місцевої влади з урахуванням сукупності соціально-економічних зв'язків, вивчити окремі інститути місцевого самоврядування в загальній системі організації публічної влади.

В.В. Дудкою запропоновано наступні положення щодо розвитку державного управління національною медичною галуззю на місцевому рівні:

– орієнтація на нормативно-правові акти державного регулювання медичної сфери: децентралізація управління на рівні місцевих органів влади, правова самостійність господарчої діяльності медичних підприємств, залучення громадського сектору до управління сферою охорони здоров'я;

– прискорення процесу адаптації національного законодавства у сфері охорони здоров'я до міжнародних та європейських стандартів медичного права [7].

У площині дослідження ролі органів місцевого самоврядування в управлінні надзвичайними ситуаціями в охороні здоров'я А.В. Терент'євою розроблено наступні теоретико-методологічні та прикладні шляхи оптимізації механізму держав-

ного управління медичним захистом в умовах кризових та надзвичайних ситуацій [8]:

1. Положення теоретичного характеру:

а) теоретико-методологічні основи формування принципів державного менеджменту з метою мінімізації та ліквідації медико-санітарних втрат при надзвичайних ситуаціях природного і техногенного характеру;

б) розробка інструментарію та підходів до вивчення сутності понять «медична компонента єдиної системи захисту населення і території», «медичний захист громадян в умовах надзвичайних ситуацій», «специфіка управлінської діяльності місцевої влади щодо медичного захисту населення при настанні кризових та/або надзвичайних ситуацій»;

2. Положення організаційно-методологічного характеру:

а) розроблена організаційно-функціональна схема медичного забезпечення населення в процесі подолання наслідків НС;

б) обґрунтовано комплексний підхід до подолання наслідків надзвичайних ситуацій на рівні територіальних громад;

в) запропоновано механізм оптимізації системи державного управління в надзвичайних ситуаціях, що включає наступні блоки: структурне реформування, кадрова складова, матеріально-технічний блок, удосконалення управлінських підходів [8].

Дослідження Криничко Л.Р. присвячені розробленню комплексу методологічних положень публічного управління системою охорони здоров'я в умовах реформування та децентралізації через застосування комплексного системного підходу [3]. В своїх доробках автор визначає: багаторівневність системи державного управління, включаючи загальнодержавний, регіональний та місцевий рівні, а також багатовекторність управлінського впливу органів влади, що охоплює медичні послуги, медичну освіту, забезпечення громадського здоров'я через виробництво та постачання ліків. В умовах виникнення надзвичайних ситуацій сукупність механізмів державного управління формує комунікаційну взаємодію із громадськістю як основу зворотного зв'язку та створює цілісний управлінський механізм протидії таким викликам у сфері охорони здоров'я.

В свою чергу К.Е. Шумовська зазначає, що категорію «місцеве самоврядування» варто розглядати як багатоелементну систему та управлінський механізм, спрямований на забезпечення економічного та соціального розвитку територій. В даному контексті місцеве самоврядування носить міждисциплінарний характер та виступає

предметом досліджень різних наукових напрямків, зокрема: економічної теорії, регіональної економіки, загальної теорії менеджменту, теорії та історії державного управління тощо [16]. Міждисциплінарний характер у поєднанні із системним підходом дозволяють оперувати диверсифікованим набором загальнонаукових та спеціальних методів дослідження в процесі вивчення ролі місцевої влади в управлінні надзвичайними ситуаціями, що виникають у сфері охорони здоров'я.

Тож, як бачимо, в загальнонауковому значенні методологія дослідження ролі органів місцевого самоврядування в управлінні надзвичайними ситуаціями в охороні здоров'я характеризується багаторівневістю та охоплює диверсифікований набір підходів та методів. В даному контексті погоджуємося із думкою О.А. Мельника, який пропонує наступну ієрархію методів (підходів) щодо дослідження ролі системи місцевого самоврядування в загальнодержавній системі управління [4, с. 59–60] (рис. 1).

Таким чином, сучасна методологія наукових досліджень в галузі державного управління володіє диверсифікованим інструментарієм, базуючись як на загальнофілософських та загальнонаукових методах пізнання, так і на спеціальних галузевих інструментах вивчення процесів та явищ суспільного розвитку та суспільних відносин. Окрім того, вищевказаний

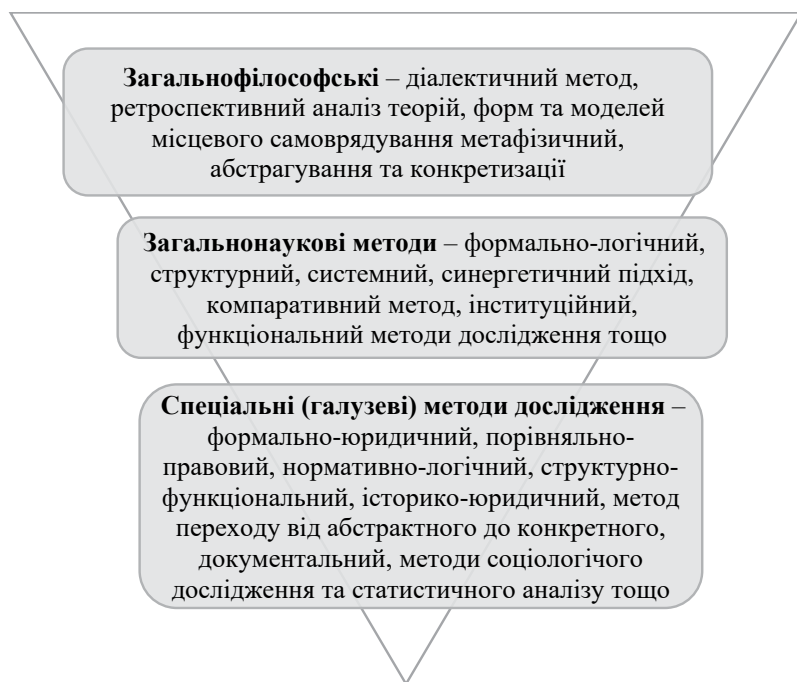
перелік методів дослідження ролі органів місцевого самоврядування в управлінні надзвичайними ситуаціями в охороні здоров'я не є вичерпним, а лише відображає загальнонауковий інструментарій вивчення зазначеної проблематики.

На сучасному етапі суспільного розвитку з метою забезпечення ефективності функціонування державноуправлінського механізму впливу на медичну сферу важливо враховувати наступні аспекти та складові методології дослідження:

- інформаційно-аналітичну базу наукового пізнання;
- специфічні риси окремих методологічних прийомів та підходів;
- вихідні параметри та умови прийняття управлінських рішень;
- прикладний характер місцевого самоврядування як напрямку науки державного управління тощо.

Ефективно побудована система місцевого самоврядування, у т.ч. і в напрямку управління надзвичайними ситуаціями в охороні здоров'я, має прикладну спрямованість. А відповідно результати досліджень мають бути орієнтовані на вирішення різного роду практичних завдань щодо забезпечення життєдіяльності територій, розв'язання їхніх поточних проблем, розробки механізмів досягнення стратегічних цілей у сфері управління надзвичайними та кризовими ситуаціями.

Вивчення наукових підходів та проблематики методологічного забезпечення функцій та ролі органів місцевої влади в управлінні надзвичайними ситуаціями в охороні здоров'я дозволяє стверджувати, що методологічний інструментарій в даному контексті охоплює низку додаткових актуальних методів, які формують цілісну наукову систему. Складність та багатоаспектність взаємодії системи місцевого самоврядування в управлінні надзвичайними ситуаціями у сфері медичного забезпечення громадян потребує використання комплексного підходу до його вивчення, в основу якого має бути покладено принципи синергетики, системного методу у поєднанні із загальнонауковим та спеціалізованими методами дослідження. Використання комплексного методологічного інструментарію при дослідженні та аналізі системи місцевого самоврядування

Рис. 1. Групування методів дослідження ролі системи місцевого самоврядування в управлінні медичною сферою

Розроблено автором за [4; 7; 8; 18]

як релевантного ресурсу управління надзвичайними обставинами у сфері медичного забезпечення дозволить розширити науково-концептуальні знання у напрямку розбудови оптимальної системи муніципальної влади.

Сучасний етап суспільно-економічного та політичного розвитку характеризується посиленням глобалізаційних трендів, виникненням нових атракторів нестабільності (технологічні, інформаційні, білогічні, екологічні, економічні, соціальні тощо), які потребують адаптації місцевих органів влади з точки зору ефективного забезпечення управлінських процесів [17; 18]. Методологічний аспект визначення ролі органів муніципального управління залежить від характеру та типології надзвичайних подій, місця муніципального сектору в соціально-економічних процесах під час виникнення кризових ситуацій. У період незалежного розвитку української держави типологія НС у сфері охорони здоров'я має таку структуру:

- надзвичайна ситуація техногенного характеру – аварія на Чорнобильській АЕС 1986 року;
- надзвичайні ситуації природного характеру – спалах нового штаму підтипу вірусу А/Н1N1 у 2009 році, епідемія коронавірусної інфекції SARS-CoV-2 та Covid-19 (2020-2023 рр.);
- надзвичайна ситуація соціально-політичного та воєнного характеру (військова агресія російської федерації та введення воєнного стану в Україні, 2022 рік по т.ч.).

Тобто, мова йде не про надзвичайні ситуації, що виникають внутрішньосистемно, а про надзвичайні ситуації, що виникають поза межами системи охорони здоров'я внаслідок дії різних зовнішніх чинників та факторів, а відтак наслідково вимагають структурно-функціональних змін в діяльності системи охорони здоров'я та перехід її інфраструктури на надзвичайний режим організації діяльності. Таким чином, здійснюючи комплексний аналіз концептуальних засад та механізму формування місцевого самоврядування як інструменту управління надзвичайними ситуаціями у сфері охорони здоров'я доцільно використовувати комплексну методологію, що охоплює як загальнонаукові та філософські методи, так і спеціальні підходи та прикладні інструменти досліджень.

В практиці діяльності органів місцевого самоврядування в процесі побудови ефективної системи управління медичним забезпеченням громадян актуалізуються прикладні інструменти. Імплементация таких прикладних інструментів реалізації публічноуправлінської діяльності на місцевому рівні здійснюється через механізм прийняття управлінських рішень та їх легітимізацію

рішенням органів управління. Частіше за все такі рішення передбачають вирішувати проблеми медичного забезпечення на локальному рівні за рахунок таких кроків, як :

- розробка та адаптація спеціальних планів реагування на кризові та надзвичайні ситуації за різних сценаріїв розвитку подій;
- прогнозування реагування на надзвичайні ситуації та побудова вертикальної системи інформування та координації між ОМС та закладами охорони здоров'я;
- контроль радіаційної безпеки, організація евакуаційних заходів при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного характеру;
- впровадження карантинних заходів, пропускних систем та вакцинації населення, локдаун в період пандемії коронавірусної інфекції;
- укриття, забезпечення житлом ВПО, задоволення гуманітарних потреб (харчування, предмети гігієни);
- інтеграція ВПО в економічний та соціально-політичний простір територіальної громади,
- забезпечення функціонування цивільної інфраструктури в умовах військової агресії Російської Федерації;
- робота координаційних рад та оперативних штабів на регіональному рівні в умовах запровадження воєнного стану;
- координація стратегічних рішень та реалізація фінансових механізмів у сфері медичного забезпечення та захисту населення під час виникнення надзвичайних ситуацій.

Отже, охарактеризовані вище інструменти та методи не являються вичерпними, а становлять фундаментальну методологічну базу, що може використовуватись при дослідженні ролі органів місцевого самоврядування в управлінні надзвичайними ситуаціями в охороні здоров'я. Проведене дослідження свідчить про актуалізацію мульти-інтегрованого підходу в процесі теоретико-методологічного аналізу ролі місцевої влади в системі управління надзвичайними обставинами в охороні здоров'я. Модель мульти-інтегрованого підходу забезпечить можливість вивчення структурних складових та закономірностей формування ефективного механізму управлінського впливу з метою узяття під контроль надзвичайної ситуації у сфері охорони здоров'я та мінімізації її негативних наслідків. Це є дуже важливим з погляду важливу роль та функціонал органів місцевого самоврядування у забезпеченні належного стану функціонування національної системи охорони здоров'я як у мирний час, так і в період воєнного стану та післявоєнної відбудови України.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Таким чином, в результаті проведеного дослідження встановлено, що методологічною основою вивчення ролі органів місцевого самоврядування в управлінні надзвичайними ситуаціями в охороні здоров'я слугують філософські, загальнонаукові, а також спеціальні наукові методи. Конкретизовано підходи щодо підвищення ефективності дослідження місця місцевої

влади в системі управління кризовими та надзвичайними ситуаціями в медичній галузі, які базуються на використанні інтегрованого підходу до вивчення окресленої проблематики. На підставі дослідження теоретико-методологічних засад ролі місцевих органів державної влади в системі управління надзвичайними ситуаціями запропоновано використовувати мульти-інтегрований підхід до вивчення процесів та явищ у сфері охорони здоров'я.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 03.08.2023, № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про запровадження воєнного стану в Україні : указ Президента України № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
3. Криничко Л.Р. Теорія та методологія державного управління в сфері охорони здоров'я: монографія. Житомир. Вид. О.О. Євенок, 2020. 348 с.
4. Мельник О.А. Методологія дослідження системи органів місцевого самоврядування України у механізмі демократичної держави: теоретико-науковий вимір. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. Вип. 3. С. 55–63.
5. Ольшанський О. В. Інституційний ресурс місцевого самоврядування: співвідношення ключових понять. *Теорія та практика державного управління*. 2020. Вип. 4 (71). С. 131–138. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1295677> (дата звернення: 15.11.2023).
6. Андронов В. А., Домбровська С. М., Лермонтова Ю. О., Труш О. О. Сучасний стан організаційно-правового забезпечення державного управління пожежною безпекою в Україні : монографія. Х., 2015. 210 с.
7. Дудка В.В. Розвиток державного управління охороною здоров'я України на місцевому рівні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / В.В. Дудка; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. К., 2013. 20 с.
8. Терент'єва А.В. Державне управління медичним захистом за умов надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук держ. упр. спец. 25.00.02. Київ, 2010.
9. Торбас О.М. Організація діяльності органів місцевого самоврядування у сфері охорони громадського здоров'я : дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук держ. упр. спец. 25.00.04. Київ, 2012.
10. Мавпяча віспа: що таке НС у сфері охорони здоров'я. URL: <https://www.dw.com/uk/mavpiacha-vispa-shcho-take-nadzvychaina-sytuatsiia-u-sferi-okhorony-zdorovia/a-62604608>
11. Khozhylo et al. Local selfgovernment in the focus of the medical reform in Ukraine: analysis of powers. *Theoretical and Empirical Researches in Urban Management (TERUM)*. 2020.2 (15). Vol. 15. Iss. 2. URL: <https://www.jstor.org/stable/26915288?seq=1>
12. Епідемія холери в Одесі. URL: <http://surl.li/huwmr>
13. Тимчасові заходи у закладах охорони здоров'я з метою забезпечення їх готовності для надання медичної допомоги постраждалим внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України : Наказ МОЗ України від 24.02.2022 № 374. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0374282-22#n11>
14. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 6 вересня 2022 року № 2573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2573-20#Text>
15. Баймуратов М. О. Муніципальна реформа в Україні з позиції теорії сучасного муніципалізму: у пошуках доктринального. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 2. С. 3-8.
16. Шумовська К. Е. Методологія дослідження місцевого самоврядування. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2011. № 12. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?op=1&z=384>
17. Лелеченко А.П., Васильєва О.І., Куйбіда В.С. та ін. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень : навч. посіб. К. : 2017. 110 с.
18. Петровський П. М. Методологія наукового дослідження в галузі державного управління : навч. посіб. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2015. 240 с.